

זהר הקדוש

עם ביאור הפטר והפסוק

ראש השנה • המתקת הדינים בראש השנה

מתעורר קול אחר מלמעלה מעולם הבינה, ובזה מתמתקין הגבורות שבתפארת, ונידון העולם בשיתוף מידת הרחמים.

לאחר שנתבאר שהדינים מתמתקים על ידי השופר, מבאר כיצד ניצולים בני ישראל מקטרג השטן.

כד ההוא קלא - כאשר הקול ההוא **אתער מעילא ומתתא -** מתעורר מלמעלה על ידי הבינה, ומלמטה על ידי השופר, **בדין -** אזי **כל הטענות דקא טעין ההוא מקטרגא -** שטעון המקטרג ההוא על בני ישראל, **מתערבי -** מתבלבלים, כיון שהתמתקו הגבורות ונהפכו לחסדים ורחמים. כי כל כחו של השטן המקטרג לבא לקטרג לפני הקב"ה, הוא על ידי אחיזתו במידת הגבורה. וכיון שנתמתקו הגבורות, שוב אין לו במה ליאחז כדי לטעון טענותיו והוא נופל ומתערבבים טענותיו.

כאן הולך זוהר ומפרש את הכתובים בענין ברכות של יצחק ליעקב ועשו, כי הם מרמזים לדין הנעשה בראש השנה.

ביומא דראש השנה - ביום של ראש השנה, **נפיק יצחק בלחודוי -** יוצא יצחק לבדו, כלומר ההנהגה בראש השנה הוא על ידי מידת יצחק שהיא מידת הגבורה, ושאר הספירות בטלים אליו. **ולכך קרי -** קורא יצחק לעשו שהוא השטן המקטרג, שהוא השוטר והמוציא לפועל של הגבורות, **לאטעמא ליה תבשילין דכל עלמא -** להטעים לו תבשילים של כל העולם, שהם הנהגות ומעשי בני ישראל, לדון אותם **פפום ארחוי -** כפי דרכיהם.

ומביא ראיה שבקשת המטעמים היא בראש השנה.

דקא ביהיא שעתא - שהרי על שעת שלטת הדין ההוא, נאמר שם בפסוק, (בראשית כז א) **'ותכהין עיניו מראות'**, והוא משום **דנפיק מניה -** שיצא ממנו השטן שהוא עשו שהוא **מאן דאחשו אפי ברין -** מי שמחשיך את פני הבריות, כי כאשר הגבורות שולטות בעולם אין החסדים נראים, ולכך נקרא שכהו עיני החסדים.

וכאשר מתעורר המקטרג, **אתפרש -** נפרד מן החסדים שהיו ממתיקים את הגבורות, **ושכיב על ערסיה דדינא -** ושוב על מידת הדין, כלומר, מלכו של עולם יושב על כיסא הדין, **וקרי -** וקורא יצחק לעשו שהוא המקטרג, **ואמר לו 'וצודה לי צידה' ויעשה לי מטעמים** כפאשר אהבתי **והביאה לי' (שם פסוקים ג-ד),** הבא לי מעשי בני אדם שאדון אותם כפי הראוי להם.

מעוררת השכינה את בני ישראל שיתעוררו למתק את הגבורות לפני שיתחיל השטן לקטרג. ומוסיף, כשהשכינה שומעת שהמקטרג רוצה לקטרג על בני ישראל, מיד לפני שחוזר המקטרג להביא את העונות - **'ורבקה אמרה אל יעקב בנה' (שם פסוק ו)** כלומר, 'רבקה' שהיא השכינה, 'אמרה אל יעקב' שהם בני ישראל בניה, **רחימא דנפשה -** אהוב נפשה, **בנה רחימא דאתמסר לה מיומא דאתברי עלמא -** בנה האהוב שמתמסר אליה מיום שנברא העולם, שהרי פועלים תמיד למען כבוד השכינה הקדושה, **ופקידת ליה -** והשכינה מצווה לבני ישראל, **לאתערא איהו באינון מטעמים דיליה -** שיתעורר הוא באותן

לפנינו יבואר שביום ראש השנה הקדוש ברוך הוא יושב על כסא דין, ונותן רשות לשטן לקטרג, אבל מחמת אהבתו לבני ישראל מצוה להם שיתקעו בשופר, שעל ידי מצוה זו ניתקן מידת התפארת שהוא החסד, ומבלבל את השטן, וכמו כן מרמז ענין זה בבקשת יצחק שהוא הדין לעשו שהוא השטן שיביא מעשי בני ישראל למשפט, ועל ידי תפילה בדמעות וקול השופר הרמוזים על יעקב, נמתק הדין.

על אף שראש השנה הוא יום הדין פועל הקב"ה לעורר את הרחמים על ישראל.

יומא דראש השנה - היום של ראש השנה, **איהו יומא דדינא -** הוא יום הדין, וביום הזה **מלכא -** מלך העולם שהוא הקב"ה, **יתיב בפרסיא דדינא -** יושב על כסא הדין, ואז **סנטיא קא אתי -** המקטרג מגיע **וחפי פתחא דמלכא -** וסוגר את הפתח של מלך העולם, **ותבע דינא -** ותובע לעשות דין עם בני ישראל על עוונותיהם. **ואף על גב דקודשא בריך הוא רחים ליה לדינא -** ואף על פי שהקדוש ברוך הוא אוהב את הדין, **כמה דאת אמר -** כמו שנאמר (ישעיה סא ח) **'פי אני ה' אוהב משפט'**, ואם כן היה ראוי לקיים את הדין בראש השנה כטענת המקטרג, מכל מקום **נצח רחימיו דבנוי, לרחימו דדינא -** מנצחת וגוברת אהבת הקב"ה לבניו על אהבתו את הדין.

כיון שהתבאר כי אהבת בני ישראל מנצחת את אהבת הדין, מבאר מה צוה הקב"ה לבני ישראל לעשות כדי שיעוררו את הרחמים.

ולכן **בשעתא דסנטיא קא למטעון מלין עלייהו -** בשעה שהמקטרג מתעורר לטעון את דבריו על בני ישראל לתבוע להתנהג עמהם במידת הדין, אזי **פקיד -** מצווה הקדוש ברוך הוא לבני ישראל **למתקע -** לתקוע בשופר, **בגין לאתערא רחמי מתתא לעילא -** כדי לעורר רחמים על ידי השופר מלמטה למעלה, דהיינו שעל ידי שיתקעו ישראל בשופר למטה יתעוררו רחמים למעלה.

הקדמה: שש הספירות מחסד עד יסוד הם חטיבה אחת של ההנהגה הנקראת בכללות 'תפארת'. לכן כאשר צריכים למתק את מידת הגבורה שהתעוררה לדון את העולם רק על פי מידת הדין, יש להמשיך אורות

חדשים מעולם הבינה שהוא שורש הרחמים לכלל התפארת, ואז יתמתקו הגבורות. מידת התפארת בכללות היא כלליות של שלש מידות עיקריות, שהן חסד וגבורה ותפארת [הפרטית], לכן כאשר חפצים להאיר לכללות התפארת, יש להמשיך משורש התפארת שבעולם הבינה שהוא כולו רחמים, וגם השורש הוא כלול משלש מידות אלו.

ומבאר איך מעוררים את מידת הרחמים על ידי השופר.

בההוא שופר שתוקעים בו למטה, סלקא ההוא קלא - עולה קול שהוא **כלילא באשא ורוחא ומיא -** כלול מאש ורוח ומים, כי קול השופר הוא רוח הפה שהוא לח וחם. **ואתעביד מנייהו קלא חדא -** ונעשה מהם קול אחד.

והנה מים הם בחינת חסד, אש היא גבורה, ורוח הוא כנגד תפארת. וקול זה העולה מן השופר הוא העלאת שלש המידות הכלליות של התפארת שהתגברו בהן הגבורות לעולם הבינה כדי למתקן, וההמתקה היא על ידי שנמשכים עליהם אור חדש משורש התפארת שבינה שהוא כולו רחמים.

ועל ידי שעלה הקול מן התפארת מלמטה, **אתער קלא אחרא לעילא -**

'וַיְהִי אֲךָ יָצָא יַעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אָבִיו' (שם פסוק ל), והכוונה, שיעקב שהם בני ישראל יצאו וגמרו להמתיק את הגבורות, בְּיוֹמָא דָּא - ביום הזה של ראש השנה, בְּחֻדָּהּ וּבְבִרְכָּאָן עֲלָאִין - בשמחה ובברכות עליונות, שנמתקו הדינים מיד בתפילות שחרית שאז תוקעים בשופר, קודם

שהספיק המקטרג לחזור עם מטעמיו. אז - 'וַעֲשׂוּ אִחָיו בָּא מִצִּידוֹ' (שם), כלומר, דְּטַעֲנִין טוֹעֲנִי - שטוען טענותיו ממקצת הדברים שנשאר בידו לקטרג מְעוֹבְדֵי

דְּעֻלָּמָא - ממעשי העולם, 'וַיַּעַשׂ גַּם הוּא מִטַּעֲמִים' (שם פסוק לא), כלומר, דְּחֻדִיד לִישְׁנִיָּה לְמַטְעֵן טַעֲנוֹת - את לשונו לטעון טענות, וְאַתְקִין סִהְדֵי - והתקין עדות נגד מעשי בני אדם. ומיד, 'וַיָּבֹא לְאֲבִיו וַיֹּאמֶר יָקוּם אָבִי' (שם), כלומר שהמקטרג שהוא עשוי, מבקש מאביו יצחק שהוא הדינים, דִּיתַעַר בְּדִינוֹי - שיתעורר בדניו, וזאת כדי, 'וַיֹּאכֵל' (שם), כלומר, שיקבל את דברי המקטרג, על כִּמְהָ עוֹבְדִין בִּישְׁתִּין - כמה מעשים רעים שנעשו דְּכָל עֻלָּמָא - בכל העולם, דְּקָא אֲשַׁפְחָנָא - שמצאתי.

מיד נאמר, 'וַיַּחֲרֹד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדוֹלָה עַד מָאֵד' (שם פסוק לג), שהתפשטו קצת מן הדינים, ומפרש, דְּהָא לֹא יָכִיל לְאַתְפָּרְשָׁא - שהרי לא היה יכול להיפרד מִפְּלָלָא דִּיעֻקֵּב - מהתכללותו ביעקב, כלומר ממיתוק גבורותיו, דְּהָרִי אִיהוּ בְּחֻדָּהּ - הוא עתה בשמחה, ולכן, 'וַיֹּאמֶר מִי אֵיפָה הוּא הַצֵּד צִיד' (שם), כלומר, שבני ישראל כבר מתקו את הדינים בְּכִמְהָ צֻלוֹתִין וּבַעֲוִיתִין - תפילות ובקשות בדמעות שביקשו, 'וַאֲוֹכֵל מְכַל בְּטָרָם תֵּבָא וְאַבְרָכְהוּ' (שם), כלומר, שהגבורות נהפכו לחסדים לפני שהגיע השטן, וכיון שהוא בהמתקה הוא מברך גַּם בְּרוּךְ יְהִי' (שם).

'בְּשִׁמוֹעַ עֲשׂוּ אֵת דְּבָרֵי (יִצְחָק) אָבִיו וַיַּעַקֵּק צַעֲקָה גְּדוֹלָה וַיִּמְרָה עַד מָאֵד' (שם פסוק לד), והטעם, דְּחֻמִּי, דְּהָא צִידוֹ - שראה המקטרג שהרי צידו, כלומר, המעט העבירות שליט בידו, לֹא הָוָה - אינו נחשב לְכַלּוּם. עַד שנתרצה לְבָתֵּר - לאחר מכן, וַאֲמַר לִיהָ יִצְחָק לעשיו, 'הִנֵּה מִשְׁמַנִּי הָאָרֶץ יְהִי מוֹשְׁבָךְ' (שם פסוק לו), כלומר, על אֲלִין תְּקִיפִין, וְאַבְלוֹסִין דְּשָׂאָר עֲמִין - אלו הגיבורים, והמוני שאר העמים, כלומר, ששפועו מגיע ממקום מטונף. וְדָא - ודבר זה שבני ישראל המתיקו את הדינים, קִשְׁיָא לִיהָ מְכַלָּא - קשה לו לעשיו מכל הדברים, ולכן 'וַיִּשְׁטוּם עֲשׂוּ אֵת יַעֲקֹב' (שם פסוק מא), כלומר, לְמִיזֵל אֲבִתְרִיהָ, וּלְקַטְרָנָא לִיהָ - ללכת אחריו, ולקטרג עליו תְּדִיר. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאַמֵּן (תהלים פט נג).

המטעמים שלו להביאם לפני הקב"ה שמתנהג עתה במידת יצחק בטרם יביא השטן את צידו. וַיַּעֲקֹב שרומז על בני ישראל, אֲתַעַר מִתַּתָּא - מתעורר מלמטה, וּמִתְלַבֵּשׁ בְּצֻלוֹתִין וּבַעֲוִיתִין - בתפילות ובקשות.

ומבאר איך ממתיק יעקב את הגבורות של יצחק על פי מה שנתבאר לעיל בענין קול השופר. ומוסיף שהמתקת הגבורות מתחלת כבר מעליית קול השופר עוד לפני שיוֹרֵד האור מן הבינה.

וממשיך הכתוב איך ממתיקים את גבורות יצחק - 'וְהָקוֹל קוֹל יַעֲקֹב' (שם פסוק כב), שהוא על ידי קול יעקב, והוא בְּהָוָה שוֹפֵר דְּקָא סֵלִיק - על ידי השופר המעלה את הקול מן התפארת, והקול הוא כלול גם מיעקב שהיא בחינת תפארת הפרטית הממצע בין חסד לגבורה, ועל ידי קול השופר אֲתַעַר יַעֲקֹב שהוא תפארת, לְגַבִּיָּה - כנגד יצחק, וְאַתְקָרִיב בְּחֻדָּהּ - ומתקרב התפארת אל יצחק, 'וַיִּגַּשׁ לוֹ וַיֹּאכֵל' (שם פסוק כה) את המטעמים שהכין יעקב, וְבִכָּר אֲתַפְּלִיל דָּא בְּדָא - שנכללו החסדים והגבורות זה בזה.

לאחר שהתכללו יעקב עם יצחק שהוא קול השופר העולה מלמטה למעלה, יורד האור מעולם הבינה שהוא הקול העליון ונמתקים כל הדינים.

כִּיּוֹן דְּאַתְפְּלִיל בְּחֻדָּהּ - שנכללו החסדים עם הגבורות, נאמר, 'וַיָּבֹא לוֹ יוֹן' (שם), כלומר, דָּא יוֹן דְּמִנְטָרָא - שהביא לו מיין המשומר בענביו מששת ימי בראשית, שהוא בחינת בינה, יוֹן דְּהוּא חֲדוּ דְלָבָא - יין שהוא משמח את הלב, כלומר, שממתיק את הדינים, שהוא רָזָא דְּעֻלָּמָא דְּאִתִּי - סוד עולם הבא, שהרי בינה מכונה עולם הבא.

כְּדִין - כאשר נמתקו הגבורות על ידי הבינה, נאמר (שם פסוק כז) 'וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו', כלומר, שעל ידי צֻלוֹתָא דְּסֻלְקִין וּבַעֲוִיתִין - התפלות שהעלו בני ישראל ועל ידי הבקשות, נמתקו הגבורות שהוא סוד הריח, ואז נאמר, (שם) 'וַיִּבְרָכְהוּ', כלומר, שֶׁנָּח רוּגָא - הרוגז של הדינים, מבחינת הגבורות, וְחֻדִי לָבָא - ומשמח הלב, מבחינת הבינה שהיא בחינת שמחה, וְכָלָא אִיהוּ רַחֲמֵי - והכל הוא עתה רחמים.

כִּיּוֹן דְּאִיהוּ - שהם, כלומר הגבורות, אֲתַפְּלִיל - נכללו ביעקב ונמתקו, אִזִּי כָּל אֵינוֹן חִיילִין וְתוֹקֶפִין וְרוּגָזִין דְּהוּוּ זְמִינִין - כל אלו הכוחות והדינים הקשים והרוגז שהיו מוכנים לבוא, אֲתַבְּדִרוּ וְלֹא אֲשַׁתְּכַחוּ תַּמָּן - נתפזרו ולא נמצאו שם, וַיִּשְׂרָאֵל נִפְקִין מִן דִּינָא בְּחֻדָּהּ - וישראל יוצאים מן הדין בשמחה שנמתקו הדינים, וּבְבִרְכָּאָן - ומבורכים, מבחינת החסד שממתיק את הדינים.

רק לאחר גמר ההמתקה בא המקטרג, ומתאר מה נעשה אז.

וַיַּעֲקֹב, אֲתַעַר מִתַּתָּא, מִתְלַבֵּשׁ בְּצֻלוֹתִין וּבַעֲוִיתִין.

'וְהָקוֹל קוֹל יַעֲקֹב' (שם פסוק כב). בְּהָוָה שוֹפֵר, דְּקָא סֵלִיק וְאַתְעַר יַעֲקֹב, לְגַבִּיָּה, וְאַתְקָרִיב בְּחֻדָּהּ, 'וַיִּגַּשׁ לוֹ וַיֹּאכֵל' (שם פסוק כה), וְאַתְפְּלִיל דָּא בְּדָא.

כִּיּוֹן דְּאַתְפְּלִיל בְּחֻדָּהּ, 'וַיָּבֹא לוֹ יוֹן' (שם), דָּא יוֹן דְּמִנְטָרָא, יוֹן דְּהוּא חֲדוּ דְלָבָא, רָזָא דְּעֻלָּמָא דְּאִתִּי. כְּדִין, 'וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו' (שם פסוק כז), צֻלוֹתָא דְּסֻלְקִין וּבַעֲוִיתִין, 'וַיִּבְרָכְהוּ' (שם), נָח רוּגָא, וְחֻדִי לָבָא, וְכָלָא אִיהוּ רַחֲמֵי.

כִּיּוֹן דְּאִיהוּ, אֲתַפְּלִיל בְּיעֻקֵּב, כָּל אֵינוֹן חִיילִין וְתוֹקֶפִין וְרוּגָזִין דְּהוּוּ זְמִינִין, אֲתַבְּדִרוּ וְלֹא אֲשַׁתְּכַחוּ תַּמָּן, וַיִּשְׂרָאֵל נִפְקִין מִן דִּינָא בְּחֻדָּהּ, וּבְבִרְכָּאָן.

'וַיְהִי אֲךָ יָצָא יַעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אָבִיו' (שם פסוק ל), בְּיוֹמָא דָּא, בְּחֻדָּהּ וּבְבִרְכָּאָן עֲלָאִין, 'וַעֲשׂוּ אִחָיו בָּא מִצִּידוֹ' (שם), טַעֲנִין טוֹעֲנִי מְעוֹבְדֵי דְּעֻלָּמָא, 'וַיַּעַשׂ גַּם הוּא מִטַּעֲמִים' (שם פסוק לא), חֲדִיד לִישְׁנִיָּה לְמַטְעֵן טַעֲנוֹת, אֲתַקִּין סִהְדֵי, 'וַיָּבֹא לְאֲבִיו וַיֹּאמֶר יָקוּם אָבִי' (שם), יַתַּעַר בְּדִינוֹי, 'וַיֹּאכֵל' (שם), כִּמְהָ עוֹבְדִין בִּישְׁתִּין דְּכָל עֻלָּמָא, דְּקָא אֲשַׁפְחָנָא.

'וַיַּחֲרֹד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדוֹלָה עַד מָאֵד' (שם פסוק לג), דְּהָא לֹא יָכִיל לְאַתְפָּרְשָׁא מִפְּלָלָא דִּיעֻקֵּב, דְּאִיהוּ בְּחֻדָּהּ, 'וַיֹּאמֶר מִי אֵיפָה הוּא הַצֵּד צִיד' (שם), בְּכִמְהָ צֻלוֹתִין וּבַעֲוִיתִין, 'וַאֲוֹכֵל מְכַל בְּטָרָם תֵּבָא וְאַבְרָכְהוּ, גַּם בְּרוּךְ יְהִי' (שם).

'בְּשִׁמוֹעַ עֲשׂוּ אֵת דְּבָרֵי (יִצְחָק) אָבִיו וַיַּעַקֵּק צַעֲקָה' (שם פסוק לד), דְּחֻמִּי, דְּהָא צִידוּ, לֹא הָוָה כְּלוּם, עַד לְבָתֵּר, אֲמַר לִיהָ, 'הִנֵּה מִשְׁמַנִּי הָאָרֶץ יְהִי' (שם פסוק לו), אֲלִין תְּקִיפִין, וְאַבְלוֹסִין דְּשָׂאָר עֲמִין, וְדָא, כְּשִׁיָּא לִיהָ מְכַלָּא, 'וַיִּשְׁטוּם עֲשׂוּ אֵת יַעֲקֹב' (שם פסוק מא).

מָא, לְמִיזֵל אֲבִתְרִיהָ, וּלְקַטְרָנָא לִיהָ תְּדִיר. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאַמֵּן' (תהלים פט נג).

נפשי צמאה לדעת
כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד"

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

